

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму
Кваліфікаційна робота на правах рукопису**

ЄВДОЧЕНКО Наталія Олегівна

УДК 338.43:330.341.1(477)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ
СВК «РУЖИНСЬКИЙ» БЕРДИЧІВСЬКОГО РАЙОНУ»**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 «ЕКОНОМІКА»

**Подається на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр», кваліфікаційна
робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело**

Н. О. Євдоченко

Керівник роботи:

Ходаківський В.М.

**к.е.н., доцент кафедри економіки
підприємництва та туризму**

Житомир – 2023

Висновок кафедри _____

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

економіки, підприємництва та туризму

д.е.н. професор _____

Валінкевич Н. В.

«__» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Євдоченко Наталія Олегівна захистила кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК,

ст. лаборант кафедри

економіки, підприємництва

та туризму _____

Т. С. Давидович

АНОТАЦІЯ

Євдоченко Н. О. «Інноваційне забезпечення ефективності розвитку СВК «Ружинський» Бердичівського району» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

Узагальнено теоретико-методологічні основи інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств. Проведено аналіз господарської діяльності підприємства в контексті виявлення можливостей щодо реалізації інвестиційного забезпечення. Запропоновано та обґрунтовано проект інноваційного забезпечення сільськогосподарського підприємства на умовах розширення видів виробничої діяльності та на умовах реалізації горизонтальної диверсифікації, та доведено його ефективність в довгостроковій господарській альтернативі з урахуванням умов ризику.

Ключові слова: діяльність, сільськогосподарські підприємства, інноваційне забезпечення, ефективність, розвиток, аналіз, оцінка, проектування.

ANNOTATION

Yevdochenko N. O. «Innovative ensuring the effectiveness of the development of the Ruzhynskiy SVC of Berdychiv district» – Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 051 «Economics». – Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The theoretical and methodological foundations of innovative provision of agricultural enterprises are summarized. The project of innovative provision of the agricultural enterprise under the conditions of expanding the types of production activities and under the conditions of the implementation of horizontal diversification was proposed and substantiated.

Key words: activity, agricultural enterprises, innovative support, efficiency, development, analysis, evaluation, design.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. Теоретико-методичне обґрунтування основ інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств.....	7
1.1. Теоретичні основи інноваційного забезпечення підприємств.....	7
1.2. Методичні основи реалізації інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств.....	8
1.3. Практичні аспекти та особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств.....	9
Розділ 2. Аналіз організаційно-економічного середовища СВК «Ружинський» Бердичівського району Житомирської області.....	11
2.1. Аналіз виробничого середовища підприємства та засобів його функціонального забезпечення.....	11
2.2. Аналіз та оцінка ефективності зовнішнього і внутрішнього господарського середовища підприємства.....	13
2.3. Аналіз умов використання засобів праці підприємства та їх оптимізації в перспективі введення інновацій.....	15
Розділ 3. Обґрунтування умов та ефективності інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» Бердичівського району в перспективному господарському періоді.....	19
3.1. Вид та умови залучення інноваційного забезпечення в виробничу систему підприємства.....	19
3.2. Обґрунтування дохідної частини інноваційного проектування та оцінка її ефективності.....	20
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25
ДОДАТКИ.....	28

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Інноваційне забезпечення сільськогосподарських підприємств відіграє вирішальну роль в можливостях його економічного зростання та суттєвого зростання рівня ефективності господарської діяльності зокрема. Впливи зовнішнього середовища сільськогосподарських підприємств зумовлюють необхідність використання новітніх розробок технічного та технологічного характеру що вимагає розробку дієвих теоретико-методологічних основ їх залучення та використання, пошуку джерел їх фінансування та створення сприятливих умов економічного середовища в перспективі їх розвитку. При цьому інноваційне забезпечення сільськогосподарських підприємств має комплексний характер, потребує значного часу для реалізації умов інноваційного проектування та реалізується з використанням всієї організаційної структури підприємства.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційного дослідження є теоретико-методичне та прикладне обґрунтування основ залучення і використання інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств. Досягнуті завдання дослідження: систематизовано категоріальний та методичний апарат проблеми дослідження; виділено факторний вплив системи зовнішнього середовища підприємства на ефективність діяльності його економіко-господарського середовища; проведено аналіз економічного середовища діяльності сільськогосподарського підприємства та оптимізовано структуру його землезабезпечення; обґрунтовано проект інноваційного забезпечення підприємства на умовах розвитку горизонтальної диверсифікації виробництва; доведено ефективність запропонованого інноваційного проекту горизонтальної диверсифікації виробництва та проаналізовано основні економічні показники.

Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретичні, прикладні та методичні засади інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств. Об'єктом дослідження є процес інвестиційного забезпечення ефективності розвитку сільськогосподарського виробничого кооперативу «Ружинський», Бердичівського району.

Методи дослідження. Базовою основою виконання кваліфікаційної роботи став монографічний метод дослідження, який дав змогу оцінити та систематизувати теоретико-прикладні розробки проблеми дослідження. Використання методу аналізу та синтезу дало змогу провести ґрунтовний аналіз ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства, та виявити чинники і впливи на розвиток його господарського середовища. Використання методу індукції та дедукції дало змогу розкрити сутність досліджуваних питань та міри впливу на їх розвиток низки факторних показників. Використання прийому абстрагування дало змогу уніфікувати результати дослідження на умовах виявлення сталих пріоритетів функціонування галузі сільськогосподарського виробництва загалом та об'єкта дослідження зокрема. Використання економіко-статистичного методу дало змогу дослідити залежність між економічними показниками та виявити міру їх впливу.

Перелік публікацій автора за темою дослідження: Ходаківський В. М., Аврамець І. С., Дурицька Д. М., Євдоченко Н. О., Циганець Ю. Ю. Економічна діагностика конкурентоспроможності підприємств в середньостроковій перспективі їх ефективного розвитку та сталого функціонування. *Ефективна економіка*. ТОВ «ДКС Центр». Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2023. № 5. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1610> (дата звернення 10.06.2023; DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.5.66>; Index Copernicus; Google Academy; WorldCat; Crossref).

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати дослідження є теоретико-прикладною основою оцінки рівня готовності господарського середовища щодо залучення інновацій; проектне обґрунтування інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств може бути використане для суттєвого зростання рівня його ефективності.

Структура та обсяг роботи. Структура кваліфікаційної роботи: анотація, зміст, вступ, 3 розділи, висновки та пропозиції, список використаної літератури, додатки. Викладена на 28 аркушах А 4 та виконана в текстовому редакторі Word 2016 (містить 11 таблиць, 8 рисунків, 12 додатків, 29 літ. дж.).

Розділ 1. Теоретико-методичне обґрунтування основ інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

1.1. Теоретичні основи інноваційного забезпечення підприємств.

Інноваційне забезпечення сільськогосподарських підприємств на ряду з іншими галузями народного господарства виділяється рядом специфічних особливостей і умов щодо його залучення та використання. Реалізація інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств підпорядковується загальні стратегії розвитку та в залежності від рівнів виконання виявляється в: місії підприємства; стратегічному плані; середньостроковому (тактичному) плані розвитку; короткостроковому (поточному) плані; програмі розвитку підприємства (дод. А, табл. 1.1). Безпосередня виконання планових умов інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств відбувається на низовій ланці виробництва продукції, але залежить від низки факторів впливу зовнішнього та внутрішнього господарського середовища підприємства з врахуванням масштабів інновацій. Результатом ефективного використання інноваційного забезпечення стає економічне зростання підприємства.

В залежності від обраного типу економічного розвитку (екстенсивного, інтенсивного, інноваційного) інноваційне забезпечення сільськогосподарських підприємств виявляється в оцінці ефектів низки факторів їх економічного зростання (дод. Б, табл. 1.2): збільшення обсягів виробництва валової продукції; розвитку продуктивних сил підприємства; зростання техніко-технологічного рівня та якості продукції; прискорення темпів обороту виробничого капіталу; зростання рівня інвестиційного забезпечення; освоєння новітніх систем та елементів науково-технічного прогресу; оновлення основних засобів; зростання ефективності фінансового забезпечення; поліпшення екологічних та соціальних показників з одночасним зростанням рівня ефективності функціонування економіко-господарського середовища підприємства. Зазначені впливи мають комплексний характер вираження ефективності інноваційного забезпечення та виявляються протягом тривалого періоду функціонування підприємства.

1.2. Методичні основи реалізації інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Кінцевим споживачем та оцінки ефективності введеної інновації є споживач продукції та послуг застосовуваної системи інноваційного забезпечення підприємства. В свою чергу на формування економічних ефектів зазначеної оцінки впливає ряд факторів опосередкованого характеру: відповідність процесу впровадження інноваційних технологій підприємства до рівня виробничих витрат в контексті кон'юнктури цінових характеристик оточуючого ринкового середовища; готовність кінцевого споживача витратити кошти за інноваційний продукт; рівень окупності витрат за реалізацією інноваційної програми підприємства у відповідності рівня товарної продукції; рівня конкуренції в зазначеному векторі інноваційного забезпечення (дод. В, табл. 1.3). За вказаним процесом сільськогосподарські підприємства можуть обирати можливі напрямки інноваційного розвитку: завоювання нових сегментів ринку реалізації товарної продукції; формування широкого спектру переваг; організації процесів формування іміджевих переваг та ефектів; опрацювання системи охоплення виділених стратегічних альтернатив.

Процес інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств розпочинається з стадії зародження ідеї: суттєві впливи та зміни зовнішнього середовища спонукають виробництво до виникнення певною потреби господарського або загальноекономічного типу вираження. В свою чергу зазначений рівень потреби стимулюється виявленням ринкового попиту та реалізується через виникнення нової ідеї (дод. Г, рис. 1.1). Наступною стадією реалізації процесу інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств стає наукове обґрунтування стратегії використання виниклої ідеї: проведення досліджень, розробок та апробацій з використанням існуючих наукових досягнень шляхом використання можливого ресурсного забезпечення. Зазначена стадія є важливою складовою формування перспективного рівня ефективності інноваційної ідеї та доведення її раціональності щодо загальних умов використання.

В процесі розробки сільськогосподарської інновації «програмні центри» зіштовхуються з рядом проблем в процесі її проектування, планування, регулювання, стандартизації, експериментування, уніфікації та прогнозування. Заключною стадією процесу інноваційного забезпечення сільськогосподарського виробництва є технологічне та економічне обґрунтування котре реалізується через: застосування маркетингу інновації; виробничого впровадження (застосування); виведення на ринок; забезпечення потреби сільськогосподарського виробництва; аналізу економічних ефектів використання інноваційного впровадження; аналізу ефектів впливу на зовнішню сферу застосування інноваційного впровадження; проведення процесів інноваційної дифузії; освоєння нових ринкових сегментів реалізації продукції з одночасним застосуванням програм коректування інноваційного використання. Кожна з зазначених стадій має реалізуватися з максимальною ефективністю та враховувати низку умов щодо необхідності доведення інноваційної ідеї до рівня суттєвих технічних та технологічних переваг на ряду з аналогічно існуючими забезпеченнями.

1.3. Практичні аспекти та особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Ефективність реалізації інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств реалізується шляхом раціонального поєднання причинно-наслідкових зв'язків залучення та використання інновацій з позиції їх факторного впливу. До основних груп факторного впливу відносяться: техніко-економічні фактори – виражаються в кількісному вираженні засобів фінансування інноваційних проектів, в рівні існуючого науково-технічного потенціалу, в умовах стимулювання інноваційної діяльності; юридичні фактори – виявляються в правовому забезпеченні та функціонуванні патентно-ліцензійного, фіскального та антимонопольного законодавства; соціально-психологічні – виражаються в оцінці рівня суспільного визнання інновацій, матеріального та морального заохочення умов

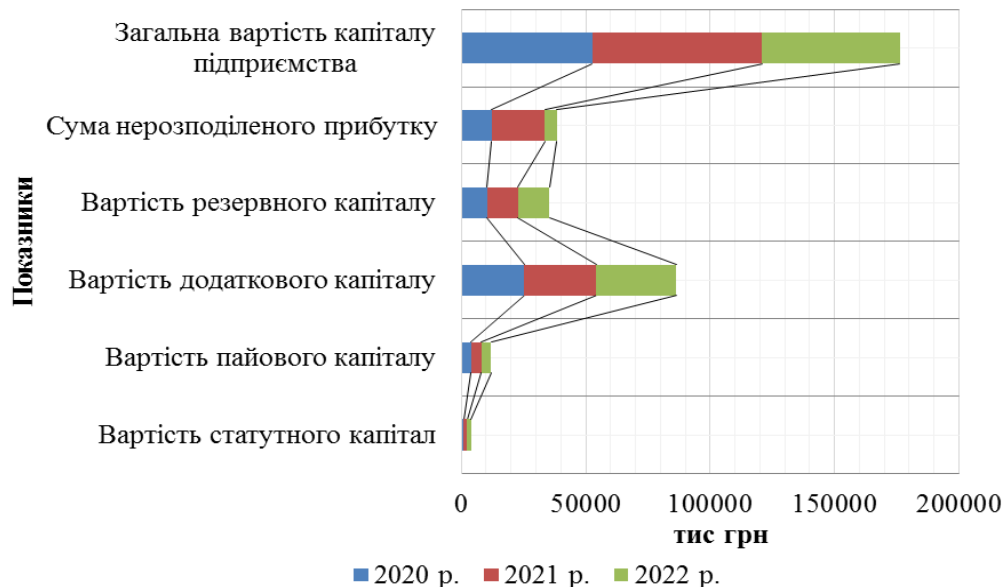
сприйняття інновацій, рівня та умов розвитку суспільства (етичних принципів, релігії, національних вподобань та ін.). Варто зауважити що рівень розвитку та сприйняття умов інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств безпосередньо залежить від кількісних та якісних характеристик інвестиційного середовища аграрної галузі (дод. Д, табл. 1.4).

Сутність процесу інноваційного забезпечення сільськогосподарського підприємства виявляється в моделі його інноваційного розвитку котра функціонує неперервно у відповідності до рівнів та циклів життєвого циклу підприємства та вимагає постійного фінансового забезпечення (дод. Е, рис1.2.). Принципами формування моделі інноваційного розвитку підприємства є: пріоритетність застосування інноваційного шляху розвитку; єдність; системність; узгодженість інтересів; цілісність; фінансова стабільність; альтернативність вибору; ефективність управлінських рішень. Зазначені принципи формують базову систему цілей інноваційного розвитку підприємства, котрі за підтримки факторів та критеріїв формування економіко-господарського середовища підприємства відображаються в методах реалізації його інноваційного забезпечення. В свою чергу, методи реалізації інноваційного забезпечення сільськогосподарського підприємства покладаючись на рівень та умови його ресурсного забезпечення виявляються в формуванні інноваційної політики підприємства як заключної основи вираження «вектору» розвитку його інноваційного середовища. До критеріїв формування базової системи цілей інноваційного розвитку підприємства відносять: підвищення рівня функціонування структур інноваційного забезпечення розвитку економічного середовища; забезпечення фінансової економічної стійкості; визначення можливостей та альтернатив подолання бар'єрів інноваційного розвитку. До факторів базової системи цілей інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства відносять: ключові компетенції; впливи зовнішнього господарського середовища та параметри інноваційної активності; особливості взаємодії з суб'єктами інноваційного процесу [4; 26].

Розділ 2. Аналіз організаційно-економічного середовища СВК «Ружинський» Бердичівського району Житомирської області.

2.1. Аналіз виробничого середовища підприємства та засобів його функціонального забезпечення.

СВК «Ружинський» в 2020-2022 рр. спеціалізувався на виробництві продукції галузі рослинництва (59,1 %) та продукції галузі тваринництва (40,9 %), при середньому рівні вартості виробництва товарної продукції підприємства 96942,2 тис грн (дод. Є, табл. 2.1). У 2022 р. в порівнянні з 2020 р. вартість товарної продукції підприємства зменшилася на 2,4 % та склала 82102,0 тис грн., що є негативною тенденцією на ряду з стрімким зростання рівня показника інфляції. Основна спеціалізація у відношенні до загальної вартості товарної продукції СВК «Ружинський» в галузі рослинництва 2020-2022 рр.: вирощування озимої пшениці – 18,8 %; кукурудзи на зерно – 20,6 %; вирощування соняшника – 9,2 %. Аналогічний показник спеціалізації галузі тваринництва: виробництво молока від дійних корів – 31,2 %; вирощування м'яса ВРХ – 5,0 %, при використанні наявної структури власного капіталу та умов його забезпечення (рис. 2.1).



**Рис. 2.1. Динаміка та структура розподілу власного капіталу
СВК «Ружинський» в 2020-2022 рр.**

Джерело: розраховано на основі річних звітів СВК «Ружинський» 2020-2022 рр.

Загальна вартість капіталу СВК «Ружинський» в 2022 р. в порівнянні з 2020 р. зросла на 4,9 % та склала 55290,0 тис грн. При цьому сума нерозподіленого прибутку підприємства в 2022 р. у порівнянні з 2021 р. зменшилася в 3,9 раза до показника 4856,0 тис грн (в 2021 даний показник складав 21458,0 тис грн). Не зміною протягом 2020-2022 рр. залишається вартість пайового капіталу на рівні 4000,0 тис грн. Приріст вартості додаткового капіталу в 2022 р. в порівнянні з 2020 р. склав 6940,0 тис грн. (+27,5 %). При аналізі структури та динаміки основних виробничих фондів підприємства спостерігається чітка тенденція до їх стабільного зростання (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Склад та динаміка основних виробничих фондів СВК «Ружинський»
Бердичівського району в 2020-2022 рр.**

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., (+/-)
Основні виробничі фонди підприємства на початок звітної періоду, тис грн	83133,1	92665,4	94691,5	11558,4
Вартість надходження ОВФ, тис грн	9700,3	2946,7	10463,0	762,7
Основні виробничі фонди підприємства на кінець звітної періоду, тис грн	92665,4	94691,5	105084	12418,6
Сума річного приросту, тис грн	9700,3	2946,7	10463,0	762,7
Коефіцієнт росту основних фондів, тис грн	0,44	0,42	0,72	0,28
Коеф. приросту основних фондів, тис грн	0,28	0,36	0,47	0,1848
Коеф. оновлення основних фондів, тис грн	0,22	0,12	0,20	-0,02
Нараховано вартості зносу: на початок звітної періоду, тис грн	38868,5	42658,6	45813,6	6945,12
на кінець звітної періоду, тис грн	42658,6	45813,6	50121,1	7462,56
Залишкова вартість основних фондів: на початок звітної періоду, тис грн	83133,1	92665,4	94691,5	11558,4
на кінець звітної періоду, тис грн	92665,4	94691,5	105084	12418,6
Коефіцієнт зносу основних фондів, на початок звітної періоду, тис грн	0,27	0,29	0,31	0,04
на кінець звітної періоду, тис грн	0,29	0,31	0,32	0,03
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис грн	87899,3	93678,5	99887,8	11988,5

Джерело: розраховано на основі річних звітів СВК «Ружинський» 2020-2022 рр.

Середньорічна вартість основних виробничих фондів СВК «Ружинський» в 2022 р. в порівнянні з 2020 р. зросла на 13,6 % до показника 99887,8 тис грн,

що вважається суттєвим приростом. При цьому на 10,3 % у 2022 р. зріс рівень коефіцієнта зносу основних фондів до показника 0,31 в порівнянні з 2021 р. Вартість виробничих фондів підприємства на кінець звітної періоду в 2022 р. до аналогічного показника 2020 р. складає приріст 13,4 % на рівні 21418, 6 тис грн. Натомість спостерігається зниження рівня коефіцієнта оновлення основних фондів в 2022 р. до 2021 р. на 9,1 % що є досить негативною тенденцією та вказує на скорочення витрат сфери оновлення основних засобів виробництва. Варто зауважити що більшість наведених показників зростання СВК «Ружинський» було досягнуто за результатами господарювання 2021 р.

2.2. Аналіз та оцінка ефективності зовнішнього і внутрішнього господарського середовища підприємства.

Основою ефективного економічного розвитку на інноваційній основі СВК «Ружинський» є стан зовнішнього господарського середовища. За аналізу PEST-впливів стверджуємо чітку динаміку зростання ризиків господарської діяльності в 2020-2022 рр. (дод. Ж, табл. 2.3). Найбільш негативними тенденціями розвитку зовнішнього середовища підприємства варто вважати економічну та соціальну складові. Відносно економічних впливів, постійно посилюється тенденція зниження рівня дохідності сільськогосподарського виробництва та значно зростає рівень диспаритету на товарну продукцію підприємств. В соціальних впливах відзначається значний рівень відтоку працездатного населення та зниження рівня абсолютно всіх показників та характеристик якості його функціонування. На достатньо вагомому рівні впливу залишається технологічна складова функціонування оточуючого середовища підприємств з позиції зниження рівня витрат на державну підтримку наукових розробок, технологічного розвитку галузі сільськогосподарського виробництва, стрімкого нарощування темпів зносу основних засобів виробництва, використання енергозатратних виробництв, зростання вартості використання технологічних ресурсів та ін. Політичний вплив уніфікується з позиції значного зростання рівня податкового

навантаження, відносно «слабкого» рівня захисту національного товаровиробництва, низький рівень ефективності функціонування системи захисту прав споживачів, надмірне втручання держави в регулювання ринкових відносин виробників сільськогосподарської продукції.

Зазначені впливи зовнішнього середовища підприємства в поєднанні з внутрішніми організаційно-виробничими факторами виявляються в оцінці ефективності діяльності СВК «Ружинський» в 2020-2022 рр. (табл. 2.4). Зазначимо що загальний рівень рентабельності господарської діяльності в 2022 р. зменшився в 2,1 раза в порівнянні з 2020 р. та склав 12,9 %. При цьому рівень рентабельності господарської діяльності підприємства в 2019 р. складав 34,8 %, що перевищує рівень існуючого показника 2022 р. більш як в 2,7 раза, що пояснюється плином військової економіки нашої країни.

Таблиця 2.4

**Аналіз основних показників ефективності діяльності
СВК «Ружинський» Бердичівського району в 2020-2022 рр.**

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., (+/-)
Валова рентабельність постійних витрат підприємства, %	29,6	36,2	14,3	-15,3
Термін окупності виробничих витрат, днів	442,8	337,4	617,9	175,1
Коефіцієнт окупності чистого доходу, од	1,19	1,26	1,07	-0,12
Рівень рентабельності виробничої діяльності підприємства, %;	23,2	28,3	11,3	-11,9
Рівень рентабельності операційної діяльності підприємства, %	17,5	19,3	10,8	-6,7
Рівень рентабельності господарської діяльності підприємства, %	27,6	34,8	12,9	-14,7
Загальний показник рентабельності діяльності підприємства, %	26,3	35,4	13,2	-13,1
Рентабельність виручки від реалізації товарної продукції підприємства, %	30,1	37,3	16,9	-13,2
Рентабельність чистої продукції підприємства, %	32,6	39,2	15,5	-17,1
Рентабельність активів підприємства, %	16,4	19,3	9,2	-7,2
Рентабельність власного капіталу підприємства, %	13,7	16,9	10,1	-3,6

Джерело: розраховано на основі річних звітів СВК «Ружинський» 2020-2022 рр.

При проведенні SWOT-аналізу СВК «Ружинський» 2020-2022 рр. більш детально розкривається сутність поєднання впливів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства з позиції перспектив його розвитку в середньостроковій господарській альтернативі (дод. 3, табл. 2.5). В поєднанні факторного впливу загроз і очікувань з позиції сильних сторін вбачається необхідність проведення процесів розширеної горизонтальної диверсифікації виробничої системи підприємства, пошуку нових торгових партнерів та відмови від застарілих технологій. В поєднанні факторного впливу загроз і очікувань з позиції слабких сторін можливе згортання існуючих видів діяльності підприємства, виявлення агресивної конкуренції збоку основних ліній та сегментів товарних груп, різкого зниження рівня попиту на товарну продукцію підприємства, настання страхових випадків щодо умов ведення товарного виробництва підприємством.

2.3. Аналіз умов використання засобів праці підприємства та їх оптимізації в перспективі введення інновацій.

За результатами проведеного аналізу стверджуємо що СВК «Ружинський» протягом 2020-2022 рр. досить інтенсивно використовує загальний ресурсний потенціал землезабезпечення підприємства що значно впливає на перспективність його продуктивності в середньостроковій господарській альтернативі. Інтенсивність зазначеного використання та виду виробництв зазначено в табл. 2.6. Загальна виробнича структура в 2022 р. в порівнянні з 2020 р. по кількості використання земельних угідь зросла на 9,7 % до показника 2956 га. Найбільшим виявленням структури виробництва в 2022 р. є: пшениця – 26,8 %; кукурудза – 28,6 %; соняшник – 26,3 % та ріпак – 10,5 %. В порівнянні з аналогічним періодом 2020 р. наведені показники суттєво не змінилися що вказує про високу інтенсивність використання земельного потенціалу СВК «Ружинський» в довгостроковій господарській альтернативі та в значній мірі впливає на розвиток процесів сталого забезпечення діяльності підприємства.

Таблиця 2.6

**Структура землезабезпечення основного виробництва продукції
рослинництва СВК «Ружинський» в 2020-2022 рр.**

Культура	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2020 р., (+/-) га
	га	%	га	%	га	%	
Зернові та зерно- бобові, всього	2333	86,6	2394	89,7	2406	81,4	73
у тому числі:	788	29,2	821	30,8	793	26,8	5
- пшениця							
- жито	23	0,9	43	1,6	27	0,9	4
- гречка	146	5,4	42	1,6	158	5,3	12
- кукурудза	955	35,4	978	36,6	844	28,6	-111
- ячмінь ярий	309	11,5	355	13,3	255	8,6	-54
- горох	36	1,3	58	2,2	129	4,4	93
- овес	47	1,7	66	2,5	111	3,8	64
- просо	29	1,1	31	1,2	89	3,0	60
Соняшник	613	22,7	701	26,3	777	26,3	164
Соя	193	7,2	184	6,9	255	8,6	62
Ріпак	344	12,8	211	7,9	311	10,5	-33
Всього	2695	100,0	2669	100,0	2956	100,0	261

Джерело: розраховано на основі річних звітів СВК «Ружинський» 2020-2022 рр.

Проведена альтернативна оптимізація реструктуризація посівних площ дає можливість оптимізувати землезабезпечення СВК «Ружинський» з позиції ефективного використання його ресурсного потенціалу на інноваційній основі в середньостроковій господарській альтернативі (рис.2.2). За аналізом обґрунтування реструктуризації посівних площ СВК «Ружинський» в перспективі оптимізації зростання рівня ефективності їх використання в перспективному господарському періоді вбачається необхідним: вирощування кукурудзи на зерно – 498 га.; соняшника – 411 га.; гречки – 311 га.; сої – 258 га.; пшениці озимої – 236 га.; пшениці ярої – 211 га.; ріпаку озимого – 211 га.; овес – 177 га.; ячменю ярого – 171 га.; жита – 157 га.; гороху – 155 га.; проса – 52 га. Проведений аналіз та вирівнювання рядів динаміки було проведено з використанням «лінії тренду Паретто» що доводить раціональність проведених розрахунків з позиції забезпечення максимізації ефектів циркулярного розвитку підприємства.

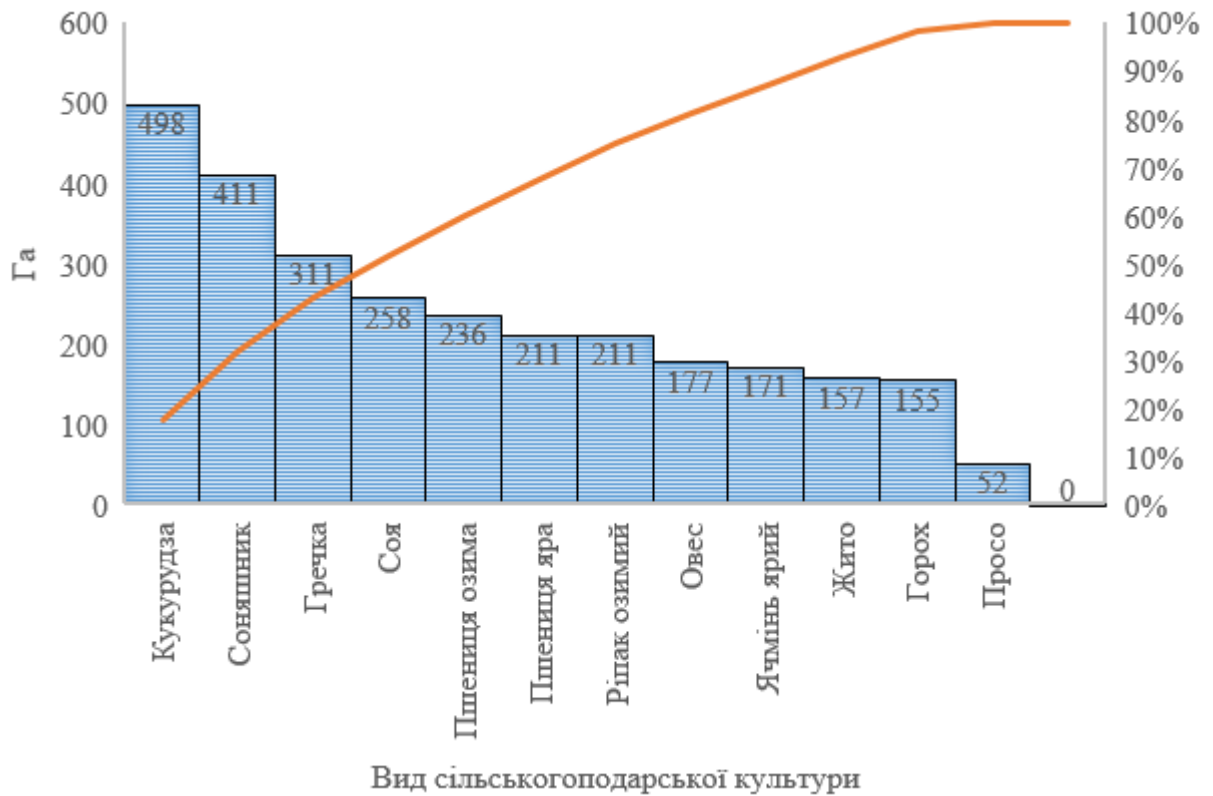


Рис. 2.2. Обґрунтування реструктуризації посівних площ СВК «Ружинський» в перспективі оптимізації зростання рівня ефективності їх використання.

Джерело: розраховано на основі річних звітів СВК «Ружинський» 2020-2022 рр.

Якість інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» безпосередньо залежить від умов та оцінки його забезпечення та основних груп-конкурентів. В контексті зазначеного аналізу проведено оцінку групування регіонального сегментного ринку найближчих відповідальних структур Житомирської області (рис.2.3). При використанні поліноміальної лінії тренду в 4-й степені, та при тісноті зв'язку 0,624 од. зазначимо: лідером галузі інноваційного забезпечення вважається ПАФ «Єрчики» та ТОВ-СП «Нібулон». СВК «Ружинський» займає позицію вище середньої з показниками оцінки інноваційного забезпечення – 7 балів, оцінки господарського середовища щодо умов та можливостей засвоєння інновацій – 7 балів та займає сегмент позиції регіонального ринку на рівні 8,2 %. Перспективою інноваційного зростання СВК «Ружинський» може слугувати поступове освоєння нових виробництв з

одночасним рівнем спеціалізації та галузевої уніфікації виробництва високорентабельних господарських культур, або виробництво діючих продуктів галузі тваринництва.

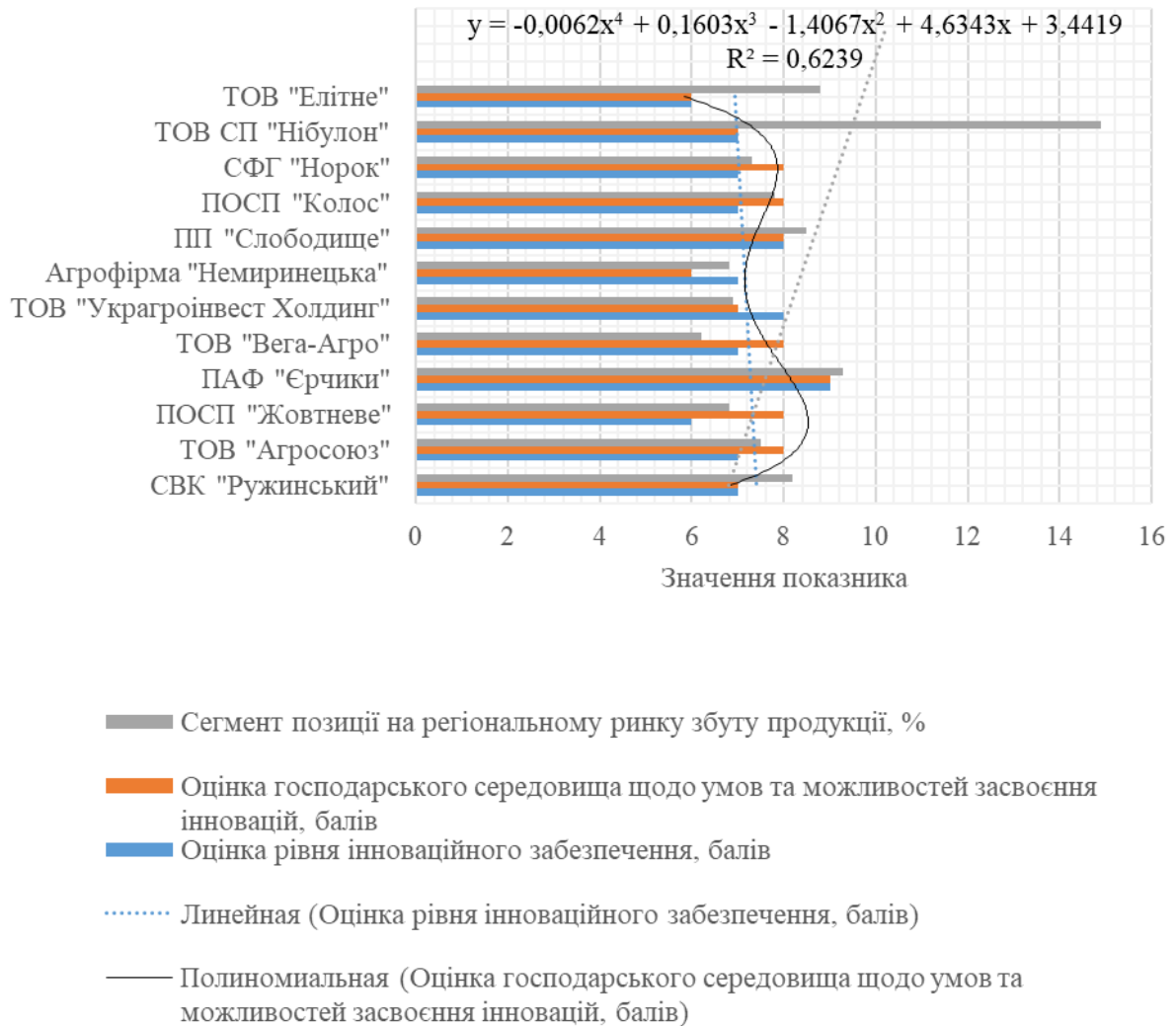


Рис. 2.3. Аналіз конкурентів та сегментної структури інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» в 2020-2022 рр. та поліноміального вирівнювання перспектив його зростання.

Джерело: розраховано на основі річних звітів СВК «Ружинський» 2020-2022 рр.

Аналіз інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» вказує на відносно недостатній рівень з позиції ефективності функціонування підприємства та вимагає значного прискорення темпів його реалізації. Інноваційне забезпечення стає основою ефективного зростання в довгостроковій господарській альтернативі.

**Розділ 3. Обґрунтування умов та ефективності інноваційного
забезпечення СВК «Ружинський» Бердичівського району в
перспективному господарському періоді.**

**3.1. Вид та умови залучення інноваційного забезпечення в виробничу
систему підприємства.**

З метою ефективної реалізації інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» в довгостроковій господарській альтернативі 2024-2028 рр. пропонуємо реалізувати інноваційний проект щодо умов горизонтального диверсифікаційного переоснащення товарного виробництва зерна пшениці. Пропонуємо реалізувати умови проекту інноваційного забезпечення шляхом придбання обладнання для виробництва рублених макаронів, виконання монтажних та пуско-налагоджувальних робіт (дод. И, табл. 3.1). Загальна вартість реалізації інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» 2024-2028 рр. складатиме 4588,0 тис грн. Вказані витрати є початковим етапом реалізації інноваційного забезпечення виробництва та мають елемент покриття за рахунок суми нерозподіленого прибутку отриманого в 2020-2022 рр.

Для реалізації інноваційної пропозиції пропонується залучити 4 працівників: 3 – з виробництва та забезпечення виробничих систем «макаронного цеху»; 1 – водій-експедитор, з реалізації товарної продукції підприємства. Реалізувати товарну продукцію за інноваційною пропозицією пропонуємо на регіональному ринку Житомирської, Київської та Вінницької областей з залученням до співпраці торгівельних оптово-роздрібних мереж. При реалізації програми інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» в формі горизонтального диверсифікаційного розгалуження виробництва 2024-2028 рр. передбачені витрати у формі: вартість амортизаційних відрахувань з врахуванням амортизації проектного забезпечення – 1793,9 тис грн; вартість логістичних витрат – 1834,9 тис грн; витрати на утримання виробничо-адміністративного персоналу – 2539,2 тис грн; вартість змінних витрат проекту інноваційного забезпечення підприємства – 259,8 тис грн; вартість страхових платежів в використанні проекту – 1171,0 тис грн (дод. Й, рис. 3.1)

Конкурентними перевагами реалізації запропонованого проекту інноваційного забезпечення пропонуємо вважати: екологічно чисту сировину для виробництва макаронних виробів; конкурентну цінову політику при завоюванні нових сегментів та ринкових ніш при реалізації маркетингової політики СВК «Ружинський» 2024-2028 рр.; зручне розташування логістичних каналів за запропонованими напрямками реалізації товарної продукції підприємства що значно знижує витрати на їх забезпечення; власна сировинна база отримана за рахунок вирощування зерна пшениці та його поетапної переробки в борошно вищого ґатунку (спостерігається наявність синергетичного ефекту: відходи переробки є ефективним ресурсом використання в галузі виробництва товарної продукції тваринництва); суттєве зниження рівнів ризиків втрати інноваційного капіталу за рахунок його приналежності до господарської структури підприємства.

3.2. Обґрунтування дохідної частини інноваційного проектування та оцінка її ефективності.

Вхідними умовами реалізації інноваційного проектування є: загальна кількість виробленої товарної продукції протягом одного господарського періоду становитиме 310 т.; середньорічна ціна реалізації макаронних виробів – 23,7 грн / кг. В перерахунку на щодобовий об'єм виробництва макаронної продукції – 850 кг. Загальна сума валового доходу інноваційного проекту – 43210,1 тис грн; собівартість виробництва товарної продукції – 18561,4 тис грн; сума логістичних витрат на збут товарної продукції підприємства – 3461,7 тис грн; витрати на реалізацію товарного «брендингу» – 1175,4 тис грн; додатковий маркетинговий дохід – 1503,1 тис грн; сума чистого доходу інноваційного проекту – 21514,7 тис грн; сума чистого прибутку інноваційного проекту 17211,7 тис грн (дод. К, рис 3.2). Ефективність реалізації інноваційної пропозиції передбачає поетапне повернення вкладених коштів суми нерозподіленого прибутку СВК «Ружинський» протягом 202-2028 рр. за рахунок грошової виручки. Вказані умови ефективності зазначені на рис. 3.3.

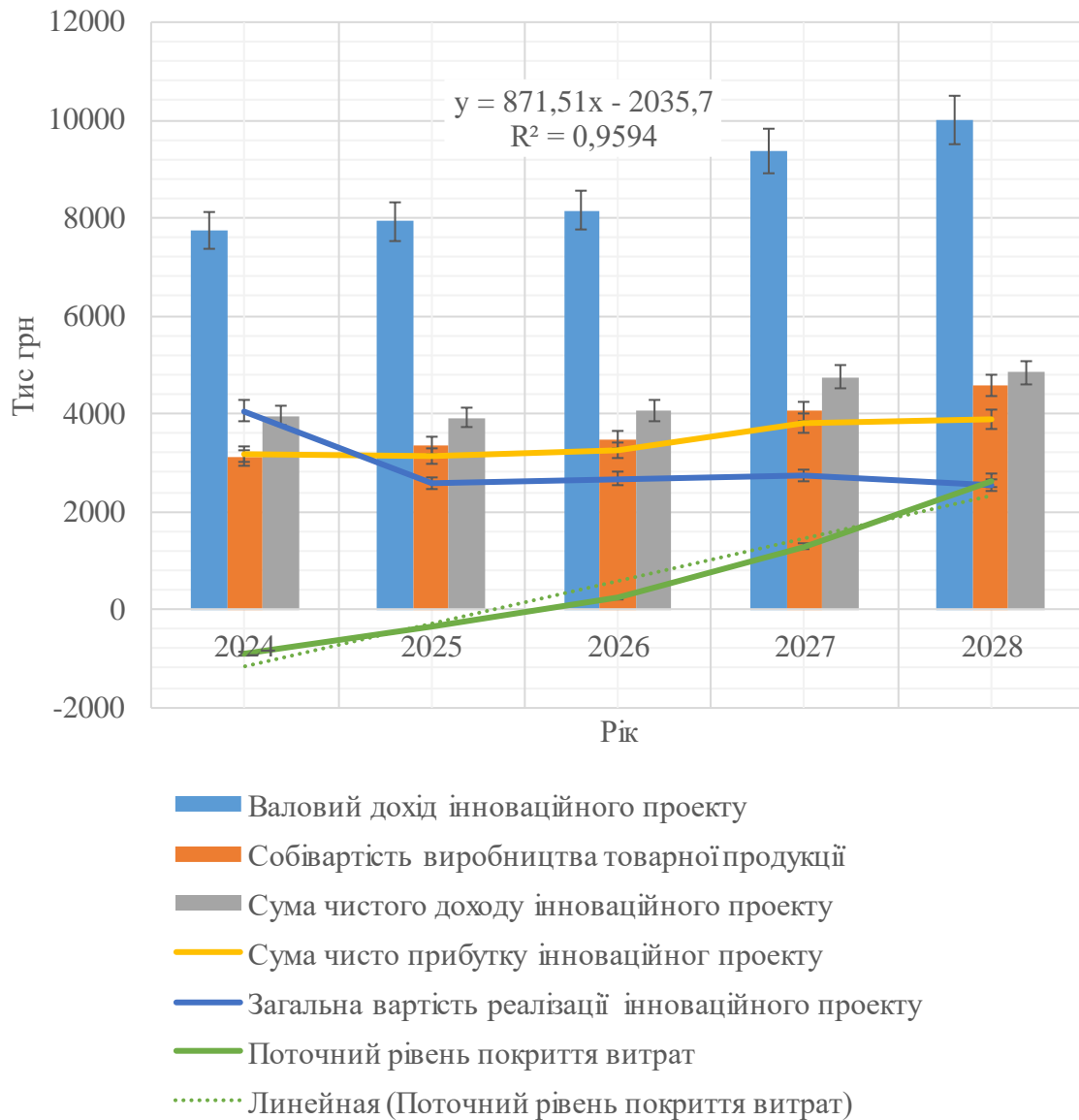


Рис. 3.3. Прогноз ефективності та окупності проекту інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» щодо умов горизонтального диверсифікаційного переоснащення в перспективному господарському періоді 2024-2028 рр.

Джерело: власні розробки автора.

Термін окупності інноваційного проектування – завершення 2 кварталу 2025 р.; рівень рентабельності за весь строк реалізації проекту – 70,8 %; сума чистої поточної вартості проекту – 7394,1 тис грн; тіснота зв'язку показників суми чистого прибутку з факторними впливами – 0,959. Зазначена оцінка доводить доцільність та ефективність інноваційного проектування в довгостроковій господарській альтернативі.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Безпосередня виконання планових умов інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств відбувається на низовій ланці виробництва продукції, але залежить від низки факторів впливу зовнішнього та внутрішнього господарського середовища підприємства з врахуванням масштабів інновацій. Результатом ефективного використання інноваційного забезпечення стає економічне зростання підприємства.

В процесі розробки сільськогосподарської інновації «програмні центри» зіштовхуються з рядом проблем в процесі її проектування, планування, регулювання, стандартизації, експериментування, уніфікації та прогнозування. Кожна з зазначених стадій має реалізуватися з максимальною ефективністю та враховувати низку умов щодо необхідності доведення інноваційної ідеї до рівня суттєвих технічних та технологічних переваг на ряду з аналогічно існуючими забезпеченнями.

До критеріїв формування базової системи цілей інноваційного розвитку підприємства відносять: підвищення рівня функціонування структур інноваційного забезпечення розвитку економічного середовища; забезпечення фінансової економічної стійкості; визначення можливостей та альтернатив подолання бар'єрів інноваційного розвитку. До факторів базової системи цілей інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства відносять: ключові компетенції; впливи зовнішнього господарського середовища та параметри інноваційної активності; особливості взаємодії з суб'єктами інноваційного процесу.

СВК «Ружинський» в 2020-2022 рр. спеціалізувався на виробництві продукції галузі рослинництва (59,1 %) та продукції галузі тваринництва (40,9 %), при середньому рівні вартості виробництва товарної продукції підприємства 96942,2 тис грн. У 2022 р. в порівнянні з 2020 р. вартість товарної продукції підприємства зменшилася на 2,4 % та склала 82102,0 тис грн., що є негативною тенденцією на ряду з стрімким зростання рівня показника інфляції.

Основна спеціалізація у відношенні до загальної вартості товарної продукції СВК «Ружинський» в галузі рослинництва 2020-2022 рр.: вирощування озимої пшениці – 18,8 %; кукурудзи на зерно – 20,6 %; вирощування соняшника – 9,2 %. Аналогічний показник спеціалізації галузі тваринництва: виробництво молока від дійних корів – 31,2 %; вирощування м'яса ВРХ – 5,0 %, при використанні наявної структури власного капіталу та умов його забезпечення.

Середньорічна вартість основних виробничих фондів СВК «Ружинський» в 2022 р. в порівнянні з 2020 р. зросла на 13,6 % до показника 99887,8 тис грн, що вважається суттєвим приростом. При цьому на 10,3 % у 2022 р. зріс рівень коефіцієнта зносу основних фондів до показника 0,31 в порівнянні з 2021 р. Вартість виробничих фондів підприємства на кінець звітного періоду в 2022 р. до аналогічного показника 2020 р. складає приріст 13,4 % на рівні 21418, 6 тис грн. Загальний рівень рентабельності господарської діяльності в 2022 р. зменшився в 2,1 раза в порівнянні з 2020 р. та склав 12,9 %. При цьому рівень рентабельності господарської діяльності підприємства в 2019 р. складав 34,8 %, що перевищує рівень існуючого показника 2022 р. більш як в 2,7 раза, що пояснюється плином військової економіки нашої країни.

Загальна виробнича структура в 2022 р. в порівнянні з 2020 р. по кількості використання земельних угідь зросла на 9,7 % до показника 2956 га. Найбільшим виявленням структури виробництва в 2022 р. є: пшениця – 26,8 %; кукурудза – 28,6 %; соняшник – 26,3 % та ріпак – 10,5 %. В порівнянні з аналогічним періодом 2020 р. наведені показники суттєво не змінилися що вказує про високу інтенсивність використання земельного потенціалу СВК «Ружинський» в довгостроковій господарській альтернативі та в значній мірі впливає на розвиток процесів сталого забезпечення діяльності підприємства.

СВК «Ружинський» займає позицію вище середньої з показниками оцінки інноваційного забезпечення – 7 балів, оцінки господарського середовища щодо умов та можливостей засвоєння інновацій – 7 балів та займає сегмент позиції регіонального ринку на рівні 8,2 %. Загальна вартість реалізації інноваційного

забезпечення СВК «Ружинський» 2024-2028 рр. складатиме 4588,0 тис грн. Вказані витрати є початковим етапом реалізації інноваційного забезпечення виробництва та мають елемент покриття за рахунок суми нерозподіленого прибутку отриманого в 2020-2022 рр.

При реалізації програми інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» в формі горизонтального диверсифікаційного розгалуження виробництва 2024-2028 рр. передбачені витрати у формі: вартість амортизаційних відрахувань з врахуванням амортизації проектного забезпечення – 1793,9 тис грн; вартість логістичних витрат – 1834,9 тис грн; витрати на утримання виробничо-адміністративного персоналу – 2539,2 тис грн; вартість змінних витрат проекту інноваційного забезпечення підприємства – 259,8 тис грн; вартість страхових платежів в використанні проекту – 1171,0 тис грн.

Вхідними умовами реалізації інноваційного проектування є: загальна кількість виробленої товарної продукції протягом одного господарського періоду становитиме 310 т.; середньорічна ціна реалізації макаронних виробів – 23,7 грн / кг. В перерахунку на щодобовий об'єм виробництва макаронної продукції – 850 кг. Загальна сума валового доходу інноваційного проекту – 43210,1 тис грн; собівартість виробництва товарної продукції – 18561,4 тис грн; сума логістичних витрат на збут товарної продукції підприємства – 3461,7 тис грн; витрати на реалізацію товарного «брендингу» – 1175,4 тис грн; додатковий маркетинговий дохід – 1503,1 тис грн; сума чистого доходу інноваційного проекту – 21514,7 тис грн; сума чистого прибутку інноваційного проекту 17211,7 тис грн. Ефективність реалізації інноваційної пропозиції передбачає поетапне повернення вкладених коштів суми нерозподіленого прибутку СВК «Ружинський» протягом 202-2028 рр. за рахунок грошової виручки.

Термін окупності інноваційного проектування – завершення 2 кварталу 2025 р.; рівень рентабельності за весь строк реалізації проекту – 70,8 %; сума чистої поточної вартості проекту – 7394,1 тис грн; тіснота зв'язку показників суми чистого прибутку з факторними впливами – 0,959. Зазначена оцінка доводить доцільність та ефективність інноваційного проектування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. . National Science Board, International, Science and Engineering Partnerships: A Priority for U.S. *Foreign Policy and Our Nation's Innovation Enterprise*. Arlington, VA: National Science Foundation. 2008 pp. 15-88
2. Petrova I. Innovative factors of network companies economic integration Economics. *Finance and Management Review*. 2021. № 1. С. 49-59.
3. Андрійчук В. Г., Варшавський О. В. Точне землеробство у підвищенні ефективності діяльності аграрних підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 12. С. 48-55.
4. Антохов А. А. Інноваційний розвиток економіки України через призму зарубіжного досвіду. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки*. 2015. № 2. С. 7-15.
5. Аранчій В. І., Зоря О. П., Галінська Т. С., Голбан Т. Т. Інституційні засади формування інвестиційно-інноваційних кластерів в аграрному секторі. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Т. 4, № 2. С. 17-23.
6. Баланюк І. Ф., Сас Л. С. Технологічні інновації в біоекономіці країни: інструменти державного регулювання. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 1(49). С. 13-18.
7. Безкровний М. Ф. Система організаційно-економічних зв'язків сільськогосподарської дорадчої служби з органами управління, організаціями наукового забезпечення АПВ. *Агросвіт*. 2017. № 17. С. 15-19.
8. Бошота Н. В. Шишоло Д. В. Зарубіжний досвід державного регулювання інноваційної діяльності. *Молодий вчений*. 2016. № 9. С. 14-18.
9. Бояринова К. О. Функціонування інноваційно орієнтованих підприємств: методологія забезпечення розвитку : монографія. Київ-Херсон : В.С. Вишемирський, 2017. 435 с.
10. Верба В. А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства. *Проблеми науки*. К. Корд. 2003. № 3. С. 22-31.

11. Ганечко І. Г., Зелінський Д. Е., Склярєнко О. В. Практичні аспекти оцінювання інноваційного потенціалу підприємства. *Економіка і управління*. 2018. № 1. С. 51-56.

12. Геєць В. М. Інноваційна стратегія українських реформ : підручник. К. Знання України. 2002. 336 с.

13. Готра В. В., Ігнатко М. І. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком агропромислового виробництва України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка*. 2017. Вип. 1. С. 16-21.

14. Гринькевич О. С., Квак С. А. Аналіз інноваційної діяльності підприємств з використанням міжнародних і національних індикаторів. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2020. Вип. 42 С. 51-62.

15. Давуд А. Д. Аналіз зарубіжного досвіду впливу економічних важелів на розвиток інноваційного середовища. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки*. 2017. № 5. С. 80-86.

16. Зубков Р. С. Зарубіжний досвід інвестиційно-інноваційного розвитку регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 10. С. 11-16.

17. Кириченко О. С. Досвід провідних країн світу в інвестиційному забезпеченні інноваційного розвитку. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Київ. 2019. Том 30 (69). № 3. С. 36-41.

18. Кириченко О. С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення промисловості України в умовах Четвертої промислової революції : монографія. К. Університет економіки та права КРОК. 2021. 368 с.

19. Кириченко О. С. Теоретичні засади та провідні ознаки промислового розвитку. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансова система та інформаційні технології: сучасний стан, ефективність, перспективи»*. Київ, 2019. С. 22-26

20. Кириченко О.С. Світовий досвід державної політики регулювання інвестиційно-інноваційного забезпечення на різних етапах промислового розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород, 2019. № 25. С. 108-112.

21. Лігузова В. О. Світовий досвід державної підтримки інновацій. *Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. Сухомлинського*. 2017. №18. С. 36-41.

22. Луніна І. О. Білоусова О. С. Булан О. О. Бюджетно-податкове стимулювання інноваційної діяльності в країні. *Економіка прогнозування*. 2016. № 1. С. 41-56.

23. Ляшенко В. І. Котов Є. В. Методичні підходи до оцінювання процесів модернізації промислово розвинутих територій України. *Економіка України*. 2015. № 10 (647). С. 32-44.

24. Манаєнко І. М., Кравець А. І. Фінансування інноваційної діяльності підприємств: українські реалії та досвід ЄС. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 5. С. 109-115.

25. Матющенко І. Ю. Розробка і впровадження конвергентних технологій в Україні в умовах нової промислової революції: організація державної підтримки : монографія. Харків: ФОП Александрова К. 2016. 556 с.

26. Наджафов З. Деякі аспекти державної інноваційної політики у промислово розвинутих країнах. *Економіст*. 2016. № 6. С. 45-49.

27. Скиба М. В. Теоретичні аспекти державного регулювання інноваційної діяльності: стусніть, мета та засоби. *Науковий вісник УНУ*. 2017. № 15. С. 121-124.

28. Шовкун І. А. Локалізація виробництва – світова практика та висновки для України. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 2. С. 31-56.

29. Ядранська О. В. Зарубіжний досвід державного регулювання науки: основні форми та напрями. *Збірник наукових праць ДонДУУ*. 2016. № 93. Т. 8. 63-69.

ДОДАТКИ

**Структура реалізації інноваційного забезпечення
сільськогосподарських підприємств**

Назва реалізації	Зміст плану	Рівень ухвалення завдань	Виконавці
Місія підприємства	Ставиться глобальна мета підприємства, визначаються основні товари, ринки, послуги, технологи, культура підприємництва. Формується загальне ставлення до інновацій	Збори акціонерів (рада директорів)	Вище керівництво підприємства
Стратегічний план	Визначає цілі, яких необхідно досягти у плановому періоді (8-10 років) щодо освоєння нових видів продукції, завоювання нових ринків чи збільшення частки на старих; напрями науково-технічних досліджень і розробок, спрямованих на залучення масштабних інновацій, пов'язаних зі зміною технологи, організаційними змінами тощо. Описує механізми розподілу повноважень і регламентує взаємовідносини структурних підрозділів при здійсненні інноваційної діяльності. Вказує механізм мотивації працівників	Вище керівництво підприємства, рада директорів	Керівники планово-економічної служби підприємства, відділу маркетингу, збуту, головний конструктор (головний інженер), служби розвитку
Середньостроковий (тактичний) план розвитку	Визначає розвиток підприємства на 1-5 років. Відбираються проекти, реалізацію яких задумано здійснити у вказаний термін, конкретизуються завдання відповідних служб, задіяних у реалізації проектів. Більша увага приділяється продуктивним та невеликим організаційним інноваціям	Менеджери середньої і вищої ланки	Планово-економічна служба, відділи маркетингу, збуту, конструкторський
Короткостроковий (поточний)	Розробляється на період до одного року. Включає середні і незначні інновації, які часто стосуються лише окремих людей	Менеджери середньої і низової ланки, окремі працівники	Планово-економічна служба, відділи маркетингу, збуту, конструкторський
Програма	Розробляється для здійснення цільових перетворень у внутрішньому середовищі підприємства. Включає конкретні дії і терміни виконання	Від вищого керівництва до окремих працівників у залежності від масштабу інновацій	Планово-економічна Служба спільно з іншими функціональними службами, задіяними у програмі

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [15; 21; 26].

Таблиця 1.2

Співвідношення факторів економічного зростання для різних типів економічного розвитку в контексті інноваційного розвитку

Фактори економічного зростання	Екстенсивний розвиток	Інтенсивний розвиток	Інноваційний розвиток
Зростання обсягів виробництва	+++	+++	++
Розвиток продуктивних сил	+	+++	+++
Зростання технічного рівня і якості продукції		++	+++
Зростання обігового капіталу	+++	++	++
Зростання обсягів інвестицій	+++	+++	++
Прискорення науково-технічного прогресу		++	+++
Оновлення основних засобів виробництва	+	++	+++
Економічне використання природних ресурсів		+	++
Поліпшення фінансових показників		++	+++
Поліпшення показників зовнішньоекономічної діяльності		++	+++
Підвищення ефективності господарської діяльності		++	+++
Прогресивність структури господарювання		++	+++
Зростання частки споживання		++	+++
Ощадливість виробництва		++	+++
Поліпшення стану соціальної сфери		++	+++
+++ - фактор економічного зростання відіграє вирішальну роль; ++ - фактор економічного зростання відіграє значну роль; + - фактор економічного зростання відіграє незначну роль.			

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [9, с. 119-124].

Таблиця 1.3

**Порівняльна характеристика напрямків інноваційного розвитку
залежно від спонукальних мотивів підприємства-новатора
та споживача інновацій**

Показник	Напрямки інноваційного розвитку			
	завоювання симпатій споживача	всесбічні переваги	ефект іміджу	ефект чорного кола
Збіг у часі впровадження нової технології (виведення на ринок нової продукції) та приведення у відповідність підприємством витрат на виробництво з реальним рівнем ринкових цін	Передчасний	Збігається	Запізнілий	-
Готовність споживача платити за інноваційний продукт	Виправдана лише для споживача	Виправдана для споживача і підприємства-новатора	Виправдана лише для підприємства-новатора	Невиправдана
Достатність об'єму потенційного попиту для окупності витрат на НДДКР	Недостатньо	Достатньо	Достатньо	Недостатньо
Кількість постачальників, залучених перспективою зростання ринку	Надлишкова	Норма	Достатня	Недостатня

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [19; 27].

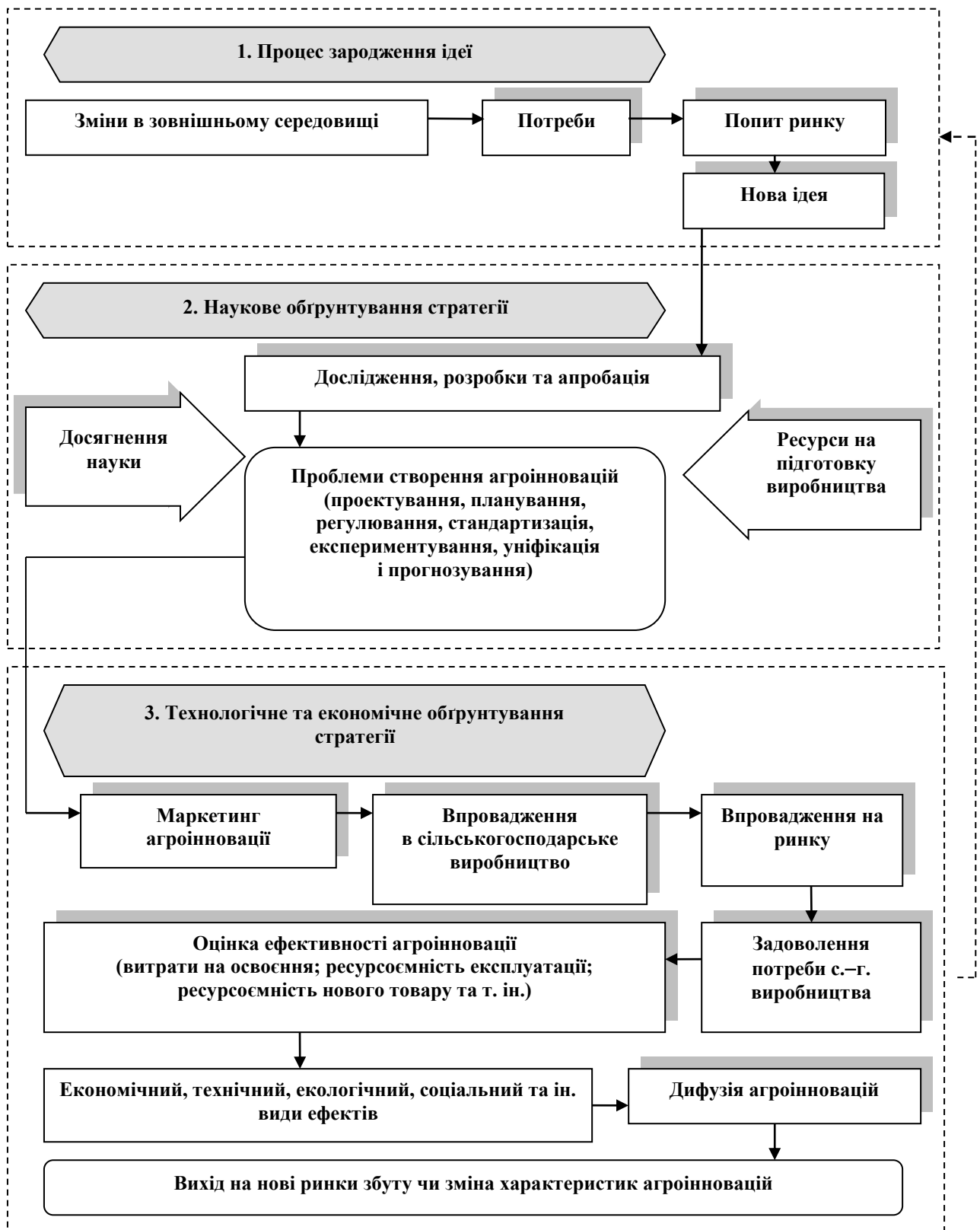


Рис. 1.1. Схема інноваційного процесу в сільському господарстві.

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [6; 24].

Таблиця 1.4

**Причинно-наслідкові зв'язки та факторні залежності розвитку
інноваційного середовища підприємства**

Групи факторів	Фактори, що перешкоджають діяльності	Фактори, що допомагають діяльності
Техніко-економічні	Нестача засобів фінансування, слабка матеріальна та наукова база, домінування інтересів поточного виробництва	Наявність достатніх фінансових та матеріально-технічних ресурсів, науково-технічного потенціалу, економічне стимулювання інноваційної діяльності
Юридичні	Заборони патентно-ліцензійного, податкового та антимонопольного законодавства	Законодавчі заходи, що стимулюють інноваційну діяльність: пільги на прибуток, ПДВ, та ін.
Соціально-психологічні	Перешкоди, що можуть з'являтися у вигляді наслідків: від перебудови існуючих форм та способів організації, зміни статусу робітників, невизначеності ситуацій, та ін.	Суспільне визнання, матеріальне та моральне заохочення, можливість кар'єрного росту, творчої діяльності та ін.

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [18, с. 157-158].

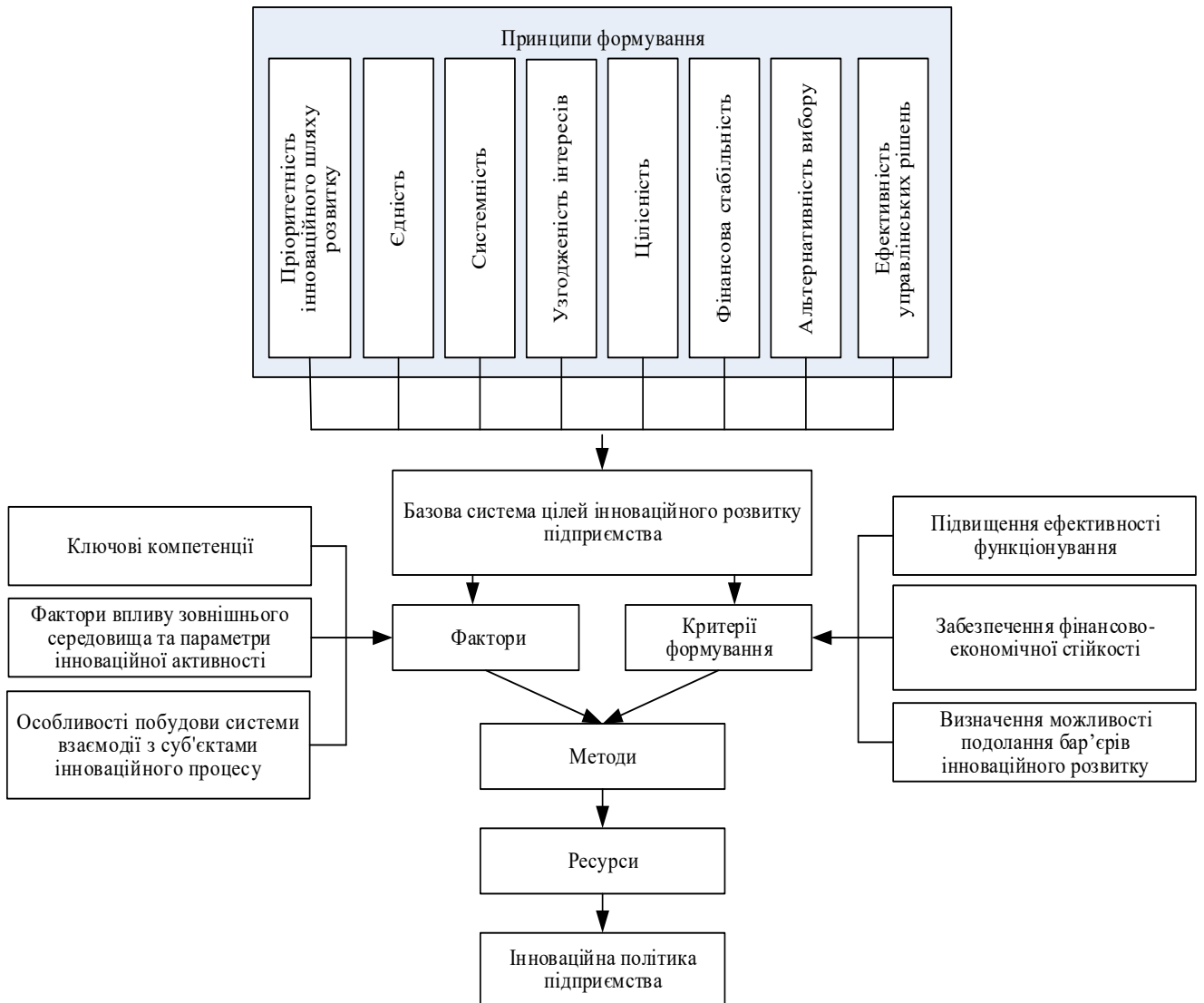


Рис. 1.2. Структурна модель інноваційного розвитку підприємства та її цільові характеристики в контексті зростання рівня його економічної ефективності в господарській альтернативі.

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [13; 20].

**Склад і структура товарної продукції СВК «Ружинський»
Бердичівського району Житомирської області в 2020-2022 рр.**

Вид продукції	2020 р.		2021 р.		2022 р.		В середньому за 2022-2020 рр.	
	тис грн	%	тис грн	%	тис грн	%	тис грн	%
<i>Продукція рослинництва</i>								
Зернові та зерно-бобові – всього	34226,0	40,69	60289,0	48,39	29938	36,46	41484,3	42,79
з них:								
пшениця озима	13935,0	16,57	26772,0	21,49	14130,0	17,21	18279,0	18,86
жито	39,0	0,05	144,0	0,12	42,0	0,05	75,0	0,08
гречка	298,0	0,35	793,0	0,64	77,0	0,09	389,3	0,40
кукурудза на зерно	17544,0	20,86	29327,0	23,54	13155,0	16,02	20008,7	20,64
ячмінь ярий	1953,0	2,32	2441,0	1,96	2211,0	2,69	2201,7	2,27
горох	125,0	0,15	258,0	0,21	93,0	0,11	158,7	0,16
овес	269,0	0,32	459,0	0,37	158,0	0,19	295,3	0,30
просо	63,0	0,07	94,0	0,08	72,0	0,09	76,3	0,08
Соняшник	6327,0	7,52	12144,0	9,75	8211,0	10,00	8894,0	9,17
Соя	2864,0	3,40	3144,0	2,52	2954,0	3,60	2987,3	3,08
Ріпак озимий	3017,0	3,59	4521,0	3,63	3914,0	4,77	3817,3	3,94
Інша продукція рослинництва	23,0	0,03	42,0	0,03	39,0	0,05	34,7	0,04
Разом по рослинництву	46457,0	55,23	80140,0	64,32	45056,0	54,88	57217,7	59,02
<i>Продукція тваринництва</i>								
Вирощування (в живій масі):								
ВРХ	4155,0	4,94	6144,0	4,93	4256,0	5,18	4851,7	5,00
свиней	4788,0	5,69	5122,0	4,11	3712,0	4,52	4540,7	4,68
Молоко	28654,0	34,06	33101,0	26,57	29011,0	35,34	30255,3	31,21
Мед	34,0	0,04	69	0,06	43,0	0,05	48,7	0,05
Інша продукція тваринництва	14,0	0,02	25,0	0,02	22,0	0,03	20,3	0,02
Разом по тваринництву	37645	44,75	44461,0	35,68	37044,0	45,12	39716,7	40,97
Послуги	21	0,02	77,4	0,06	2,0	0,01	33,7	0,03
Всього	84123,0	100,0	124601,0	100,0	82102,0	100,0	96942,2	100

Таблиця 2.3

**Аналіз зовнішнього середовища СВК «Ружинський»
(PEST-тенденцій) Бердичівського району в 2020-2022 рр.**

Політичний (вкл. Правовий) вплив - P	Економічний вплив – E	Соціальний вплив- S	Технологічний вплив - T
<p>Податкова політика; Захист вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника; Захист прав споживачів; Трудове право; Державне втручання; Політична стабільність.</p>	<p>Економічне зростання Відсоткова ставка та кредитно-грошова політика; Державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників; Диспаритет цін; Політика щодо безробіття сільського населення; Рівень інфляції.</p>	<p>Розподіл доходів; Демографічна ситуація на селі; Удосконалення охорони праці; Освіта; Життєвий рівень населення; Відношення до роботи.</p>	<p>Державна підтримка щодо наукових розробок; Технологічний розвиток галузі; Нові розробки та розвиток; Життєвий цикл та швидкість зношування застарілої техніки; Використання енергетичних ресурсів та їх затрати; Фокусування галузі на новітні технології.</p>

Джерело: адаптовано автором на основі використання методики джерела [10].

Таблиця 2.5

**Характеристика сильних та слабких сторін СВК «Ружинський»
Бердичівського району в перспективі виявлення
очікувань та загроз 2020-2022 рр.**

Характеристика господарства Чинники зовнішнього середовища	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
	1.Прилеглисть підприємства до транспортної інфраструктури 2.Ефективність управління 3.Наявність транспортних засобів 4.Наявність коштів для розвитку нових видів діяльності 5.Високий рівень забезпеченості каліфікованим персоналом 6.Якість продукції	1.Обмеженість площ землекористування 2.Висока зношуваність ОВФ 3.Відсутність спеціалістів зі збуту
Можливості (O)	Очікування (S+O)	Очікування (W+O)
1.Відповідна законодавча база 2.Функціонування окремих державних програм для підтримки кооперативів 3.Відносна політична стабільність	1.Зростання обсягів виробництва продукції 2.Розширення асортименту продукції 3.Створення власної торгівельної мережі 4.Формування ефективної товарної політики	1. Модернізація основних засобів і впровадження передових технологій 2. Розширення каналів збуту продукції 3. Збільшення частки ринку
Загрози (T)	Очікування (T+S)	Очікування (T+W)
1.Збільшення частки імпортової продукції 2.Високий рівень інфляції 3.Мінливість законодавства 4.Високий рівень податків 5.Велика кількість конкурентів 6.Диспаритет цін	1.Диверсифікація виробництва 2.Пошук нових торгових партнерів 3.Відмова від застарілих технологій	1. Згортання видів діяльності 2. Конкуренція з боку інших підприємств 3. Відсутність попиту на продукцію 4. Страхування ризиків в сільському господарстві

Джерело: адаптовано автором на основі використання методики джерела [23].

Таблиця 3.1

**Вартісна оцінка проектного обґрунтування інноваційного
забезпечення СВК «Ружинський» щодо умов горизонтального
диверсифікаційного переоснащення в перспективному
господарському періоді 2024-2028 рр.**

Вид залученого використання	Умова надходження ресурсу	Вартість залученого використання, тис. грн.	Джерела забезпечення
Апарат для приготування макаронів Fimar MPF-2.5	Придбання обладнання	958,7	Вартість нерозподіленого прибутку
Пасто-машина GGM-NMF8-EN	Придбання обладнання	744,3	Вартість нерозподіленого прибутку
Сушильний комплекс IGRO-2,5 М	Придбання обладнання	688,2	Вартість нерозподіленого прибутку
Фасувальний станок КОРМО-ZEMB 2500	Придбання обладнання	589,3	Вартість нерозподіленого прибутку
Renault Master 2019 (3,5 т.)	Придбання обладнання	901,8	Вартість нерозподіленого прибутку
Переобладнання приміщення	Власне забезпечення	403,7	Вартість нерозподіленого прибутку
Пуско-налагоджувальні роботи	Послуги компетентних структур	220,3	Потоне фінансування (виручка від реалізації товарної продукції підприємства)
Навчання персоналу	Послуги компетентних структур	33,9	Потоне фінансування (виручка від реалізації товарної продукції підприємства)
Інші витрати	Власне забезпечення	47,8	Потоне фінансування (виручка від реалізації товарної продукції підприємства)
Всього			4588,0

Джерело: власні розробки автора.

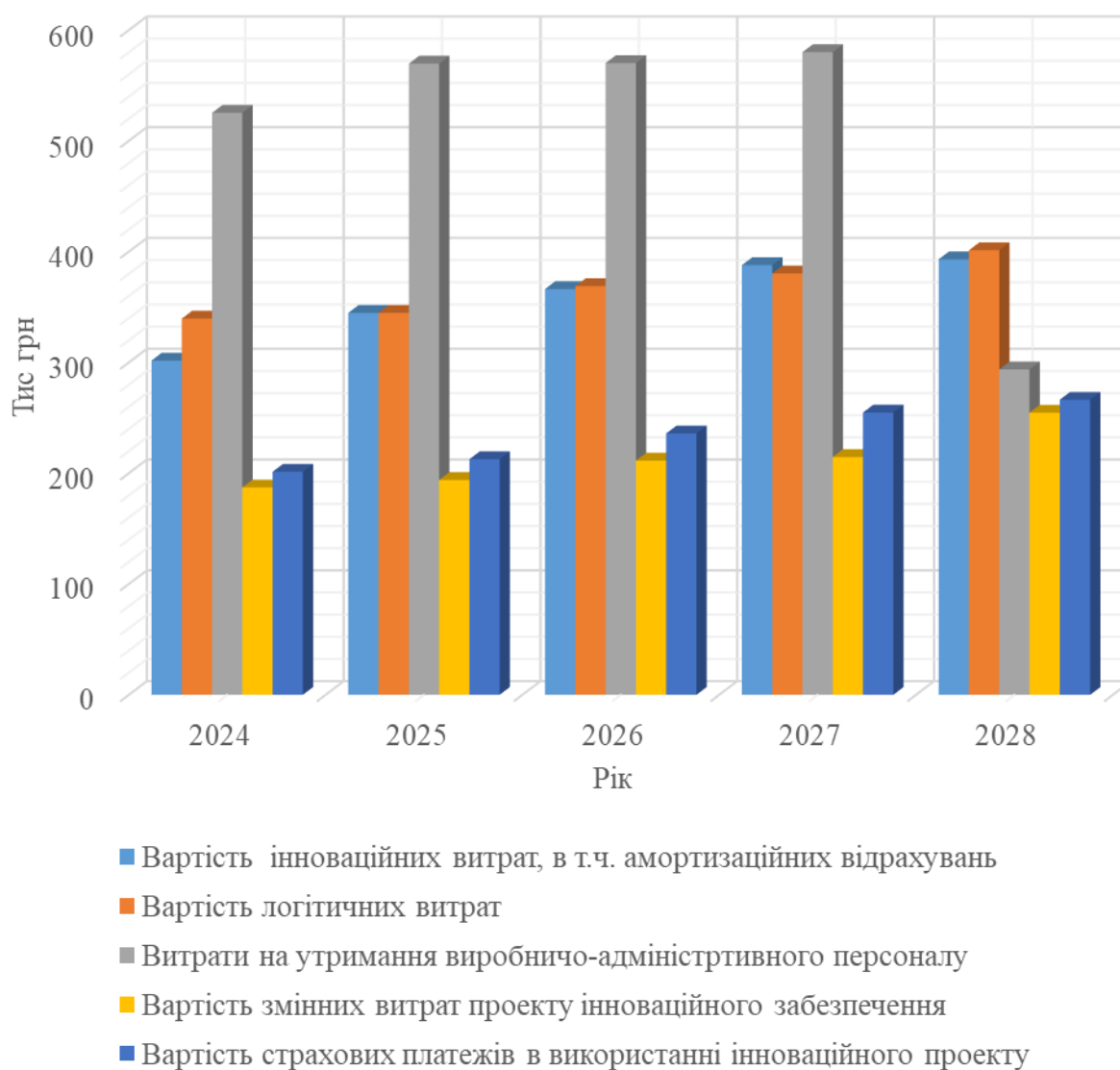


Рис. 3.1. Прогнозний кошторис витрат проекту інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» щодо умов горизонтального диверсифікаційного переоснащення в перспективному господарському періоді 2024-2028 рр.

Джерело: власні розробки автора.

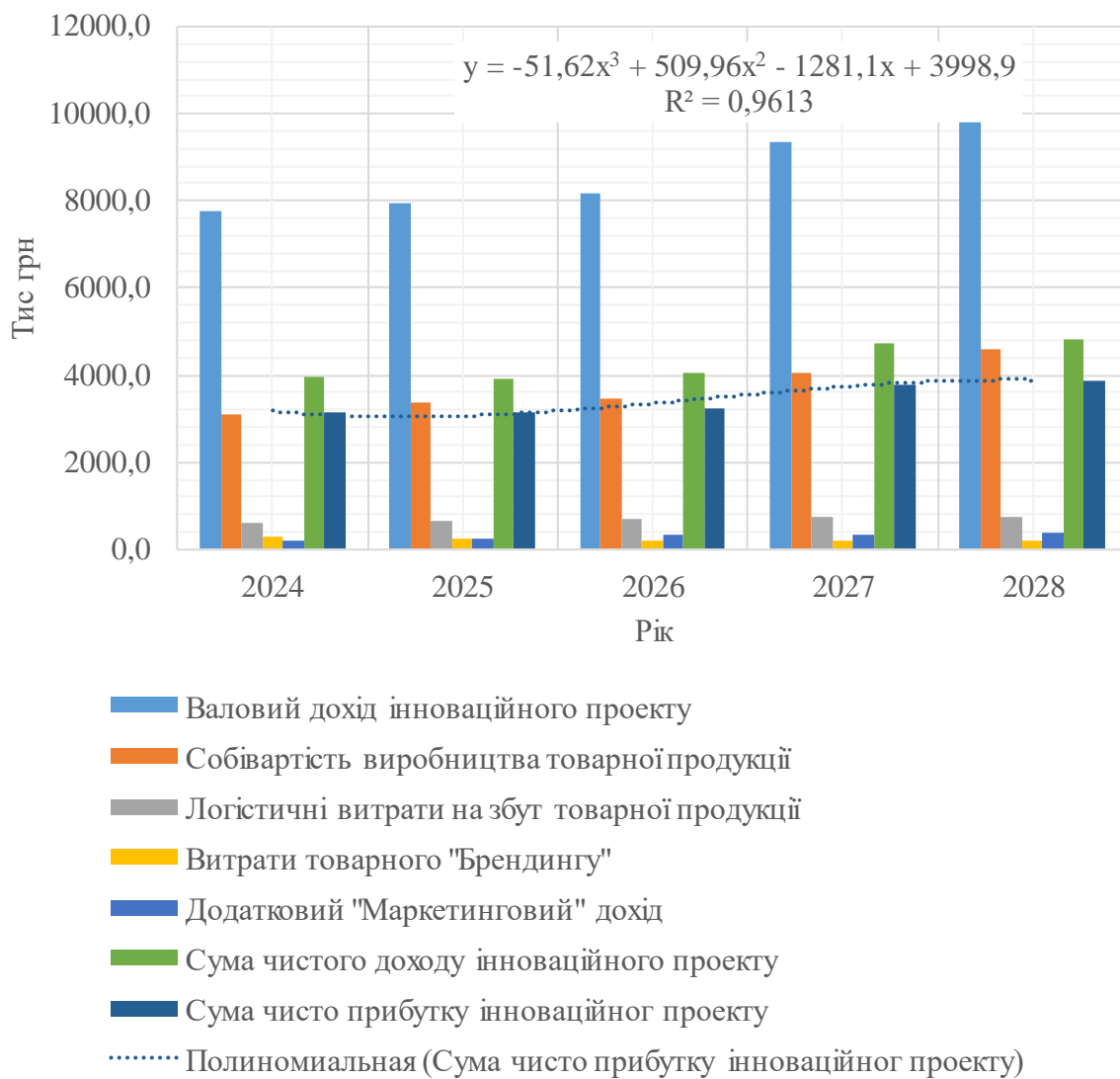


Рис. 3.2. Прогнозний кошторис доходів проекту інноваційного забезпечення СВК «Ружинський» щодо умов горизонтального диверсифікаційного переоснащення в перспективному господарському періоді 2024-2028 рр.

Джерело: власні розробки автора.